

Naar een planeet met 75% minder mensen?

We zijn met te veel. Een pleidooi voor een herbergzame wereld

Fons Jena

Eburon, 2021, 269 pp.

Overbevolking is een vraagstuk waar politici en milieuorganisaties de vingers liever niet aan branden. Pleiten voor een actief beleid gericht op krimp van de bevolking wordt al snel geassocieerd met onaantoonbare inbreuken op de persoonlijke levenssfeer en een paternalistische of zelfs discriminerende houding ten opzichte van landen of bevolkingsgroepen met hoge geboortecijfers. Bovendien, zo wordt vaak gezegd, zorgen de toenemende welvaart en scholing ook zonder extra beleid al voor stabilisatie van de omvang van de wereldbevolking in de loop van deze eeuw. En een snelle daling van het aantal nieuwe wereldburgers zou onoverkomelijke vergrijzingsperikelen impliceren.

In zijn boek 'We zijn met te veel' doet Fons Jena een moedige poging om overbevolking toch weer als probleem op de agenda te zetten. Dat het aantal mensen zich naar verwachting tegen het eind van de 21ste eeuw zal stabiliseren in de buurt van de 11 miljard is voor hem geen geruststellende gedachte. Voor een 'herbergzame' wereld met een goede levenskwaliteit voor iedereen en voldoende ruimte voor de natuur acht hij wereldwijd een reductie van het aantal inwoners met zo'n 75% nodig (naar 1,5 tot 2 miljard) en voor België en

Nederland met nog meer (naar respectievelijk 2 en 3 miljoen). Veel van de door Jena aangedragen argumenten snijden hout. De omvang van de milieuproblematiek is in belangrijke mate direct gekoppeld aan de omvang van de bevolking (en aan de consumptie per inwoner). Technologische oplossingen kunnen niet altijd de negatieve effecten van bevolkings- en consumptiegroei compenseren en zorgen bovendien vaak weer voor nieuwe knelpunten. Bovendien is er veel voor te zeggen om te streven naar een optimale in plaats van een maximale omvang van de *homo sapiens* populatie. Jena wil geen gedwongen een-kind-politiek of verplichte sterilisatie. De meeste maatregelen die hij bepleit zijn weinig controversieel: toegankelijke gezinsplanning, gendergelijkheid, onderwijs, bewustmaking en gezondheidszorg. Het beperken van de gezinsgrootte tot maximaal twee kinderen wil hij realiseren door middel van actieve aansporing, financiële stimulansen en belastingen. Of dat voldoende gaat zijn om de beoogde forse reducties te realiseren blijft natuurlijk de vraag.

Jena noemt wel enkele voorbeelden van landen waar bevolkingspolitiek (zonder dwang) vruchten heeft afgeworpen in de vorm van sterk gedaalde vruchtbaarheidscijfers (zoals Iran en Thailand). Helaas gaat hij niet gedetailleerd in op de factoren die hebben bijgedragen aan het succes van die campagnes en aan de herhaalbaarheid ervan elders in de wereld. Niettemin is dit een boek dat het verdient gelezen te worden, al was het maar om ons eraan te herinneren dat bevolkingsomvang geen 'non-issue' is.

FO

System change begint met story change

Jona zonder walvis; een profetie voor Nederland

Mounir Samuel

Nieuw Amsterdam, 2022, 192 pp.

In een vlammend, goed onderbouwd en persoonlijk betoog waarschuwt Mounir Samuel Nederland voor de rampen die we over onszelf afroepen en roept hij op om snel tot inkeer te komen. Hij trekt de parallel met Jona, die volgens het Bijbelverhaal de stad Nineve met succes redde doordat burgers en de koning naar hem luisterden. Hij beschrijft welke radicale stappen wij moeten zetten om de rampen af te wenden.

Jona kon Nineve waarschuwen omdat hij zelf door een walvis gered